

Οί Σκιαθίτες, τὸ 1200 μ.Χ. περίπου ἐγκατέλειψαν τὴν ἀρχαία πόλι (ὅπου νῦν τὸ Λιμάνι τῆς Σκιάθου) καὶ ἔκτισαν ὄχυρὸ στὸ βορειότατον ἄκρον τοῦ Νησιοῦ, γιὰ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τοὺς πειρατές, ποὺ λυμαίνονταν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Σκιάθου εἶναι 3 ὥρες μὲ τὰ πόδια, 1,30' ὥρα μὲ καραβάκι καὶ 30' μὲ αὐτοκίνητο.

Ἦτο ἐκ φύσεως ὄχυρὸς καὶ ἀπόρθητος ὁ τόπος, ἐξαιρετικὰ ἀπόκρημνος ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς του. Κατεσκευάσθη μία –καὶ μόνον– πρόσβασις στὸν νότιον ἀυχένα, τὸν πρὸς τὴν ξηρὰν, ὑψηλὸν, πετρόκτιστον μονοπάτι, τὸ ὁποῖον ὅμως διεκόπτετο εἰς ἓνα κρίσιμον σημεῖον κι ἐδημιουργοῦσε χάσμα 10 περίπου μέτρων. Αὐτὸ τὸ χάσμα τὸ ὑπερέβαινον οἱ Σκιαθίτες μὲ ξυλίνην γέφυραν, ἢ ὅποια ἀπεσύρετο τὴν νύκτα ἀλλὰ καὶ σὲ ἐπικίνδυνες περιστάσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Κάστρου. Ὑπῆρχε δὲ ἐκτὸς τούτου καὶ περιτείχισμα μὲ ἐπάλλξεις πρὸς τὴν πλευρὰν αὐτὴν καὶ πύλην τοῦ Κάστρου, μὲ τὴν ἀπαραίτητον «ζεματίστραν» ἄνωθεν αὐτῆς. Ἀρίστην περιγραφὴν τοῦ Κάστρου δίδει ὁ Παπαδιαμάντης στὸ διήγημα «Ὁ φτωχὸς Ἅγιος».

Ἀπὸ τὴν ἴδρυσίν του τὸ Κάστρο αὐτό, μέχρι τὸ 1453 τὸ ἐξουσίαζαν οἱ Βυζαντινοί. Στὴ συνέχεια τὸ παρέλαβαν οἱ Ἐνετοὶ μέχρι τὸ 1538 (85 χρόνια), καὶ κατόπιν οἱ Τούρκοι μέχρι τὸ 1821 (283 χρόνια). Ἐγκατελείφθη τὸ 1829, καθὼς οἱ κάτοικοι ἐγύρισαν στὴν πόλιν τῆς Σκιάθου, στὸ Λιμάνι. Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε σ' αὐτὴν τὴν πόλιν, ὅπου καὶ δεικνύεται τὸ σπίτι του, Μουσεῖον ἤδη.

Ἐπισκευάσθηκε τὸ Κάστρο στὰ 1619. Τὰ ἀρχοντόσπιτα τοῦ Κάστρου ἦταν ἀνάμεσα στοὺς Ναοὺς· Χριστὸς (Γεννήσεως), Παναγία Πρέκλα καὶ Ἅγιος Νικόλαος. (πρβλ. ἀναφορὰν στὸ διήγημα «τὰ μαῦρα κούτσουρα»). Ἐκεῖ, στὴν Ἀρχοντογειτονιά, ὑπῆρχαν καὶ οἱ ἀπαραίτητες δεξαμενὲς γιὰ νερό.

Τὸ Νεκροταφεῖον εὐρίσκετο ἐκτὸς τοῦ φρουρίου, κοντὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ Τιμίου Προδρόμου (ἀφιερωμένο στὴν Ἀποτομὴν, 29 Αὐγούστου).

Ὀνομαστὸς Ἐνετὸς διοικητῆς Βιτσάντζο Μπάφο, πολὺ σκληρὸς. Τὸ 1518 οἱ κάτοικοι ξεσηκώθηκαν ἐναντίον του μὲ ἀρχηγὸν τὸν γέροντα ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπο τοῦ νησιοῦ.

Τὸ 1538, ποὺ ἐπολιουρκοῦσε τὸ Κάστρον ὁ Μπαρμπαρόσα μὲ 80 τουλάχιστον πλοῖα, κάποιοι Σκιαθίτες σκότωσαν τὸν Ἐνετὸν διοικητὴν Ἰερώνυμον Μέμο καὶ παρέδωσαν τὸ κάστρο στοὺς Τούρκους, ἐλπίζοντας νὰ καλυτερεύσῃ ἢ τύχῃ τους. Ἐπεσαν ὅμως ἔξω, γιατί ὁ Μπαρμπαρόσα τοὺς ἀπεκεφάλισε καὶ πῆρε παρα-πολλοὺς αἰχμαλώτους.

Ἀργότερα πάλι, τὸ 1655, οἱ Ἐνετοὶ λεηλάτησαν τὸ νησί καὶ τὸ 1660 τὸ κατέλαβαν (προσωρινῶς) μὲ τὸν Φραγκίσκον Μοροζίνη καὶ ἔδειξαν στοὺς

Σκιαθίτες μεγάλην σκληρότητα.

Τò 1771 συνέβη μία παράδοξος κατάληψις και λεηλασία του Κάστρου από τον λήσταρχον Γιώργην Τζόγκανον, ó όποίος με 60 συντρόφους του ανέβηκε –άπίστευτον- από την βορεινήν πλευράν του βράχου, την άκρως κρημνώδη, και κυρίευσε τò Κάστρο και τò λεηλάτησε. Τότε κατεστράφη και τò Άρχειον τής Καγκελαρίας του νησιού και χάθηκαν όλα τὰ στοιχειά τής μεσαιωνικής ιστορίας του.

Στὰ χρόνια τής Έλληνικής Έπανάστασεως πολλές καταπιέσεις και ζημιές δοκίμασαν οί Καστρινοί από τούς Λιάπηδες. Τελικά 14 Ιουλίου τò 1826, ó τσάμης Καρατάσος με τούς Λιάπηδες κυρίευσαν τò όχυρό και τò λεηλάτησαν.

Ο Χριστός –ή Γέννηση- ήταν ή Μητρόπολη. Τρεις Ένορίες υπήρχαν: του Χριστού, του Αγίου Νικολάου και τής Αγίας Μαρίνας. Οί Ναοί αυτοί διατηρούνται σήμερα, καθώς και ένας ακόμη πλησίον του Αγίου Νικολάου, άφιερωμένος στον Άγιο Βασίλειο. Έννοείται ότι τò Κάστρο ήταν γεμάτο με διάσπαρτους ναϊσκους, οί όποιοι θα έφθαναν τούς 30.

Τζαμί (χωρίς μιναρέ) υπήρχε και δεικνύεται, και πλάϊ του τò τουρκικό διοικητήριο (έρειπωμένον τώρα). Μέσα στο Κάστρο υπήρχε πάντα ένας Τουρκος, που έπώπτευε και μάζευε τούς φόρους. Άπέναντι από τò Τζαμί έχει αναπαλαιωθή μιá τυπική οίκια καστρινής οικογενείας, ισόγεια, λιτή, φτωχική. Υπολογίζονται όχι παραπάνω από 300 τέτοια σπίτια στον χώρο του Κάστρου για τούς όχι πάνω από 1000 (ή βία 1200) κατοίκους του.

Παρά την είσοδον του Κάστρου υπήρχε πλάτωμα, όνομαζόμενον «Κιόσκι», όπου έσύχναζαν οί προεστοί και συνωμιλούσαν επί τής επικαιρότητας. (βλ. διήγημα «Τὰ μαύρα κούτσουρα»).

Στò άκρον του βράχου, που είναι τò βορειότερον και τò ύψηλότερον σημείον, υπήρχε (και σώζεται) κανόνι, τò όποίον ώνομάζετο, «τò κανόνι τής αναγκιάς» (τής έκτάκτου ανάγκης). Περισσότερον συμβολικόν και για νά είδοποιη, παρά για νά επιφέρει αποτέλεσμα άμύνης και προστασίας στο Κάστρον. Τò ύψηλότερον αυτό σημείον, όπου σήμερα κυματίζει πλήρης χάριτος και παρησίας ή έλληνική σημαία, ώνομάζετο «Μπαρμπεράκι», και τò κτυπούν με ιδιαίτέραν ισχύν όλοι οί άνεμοι!

Η Παναγία ή Κατευοδώτρα, ήταν Ναός πάνω σε βράχο ψηλά πάνω από τò λιμάνι, Ανατολικά του Κάστρου, και ώνομάζετο έτσι, διότι κατευόδωνε τούς άνδρες που ξεκινούσαν για ταξίδι. Μετά τόν προσωπικόν αποχαιρετισμόν, οί γυναϊκες και τὰ παιδιά και οί συγγενείς τών ναυτικών ανέβαιναν σ' αυτόν τόν Ναόν, ó όποίος είχε πανοραμική θέα προς την θάλασσαν και κατευόδωναν τούς αναχωροώντας, κουνούσαν τὰ μαντήλια, έψαλλαν Παρακλήσεις.. Σήμερα φαίνεται τò έρείπιον του Ναού, σε ράχην άκριβώς

πάνω από την θάλασσαν, τὸ ὁποῖον ὅμως ἔχει κατολισθήσει περίπου 200 μέτρα χαμηλότερα ἀπὸ τὴν πρώτην του θέσιν, καὶ ἔχει πάρει κλίσιν πρὸς κατάρρευσιν. Παναγία Κατευοδῶτρα ἔκτισαν οἱ νεώτεροι Σκιαθῖτες στὸ ἀεροδρόμιον, στὸ τέρμα τοῦ ἀεροδιαδρόμου, γιὰ νὰ κατευοδῶνῃ αὐτούς, ποὺ μὲ νέα μέσα πλέον ἔρχονται καὶ φεύγουν στὸ Κολλυβάδικο Νησί.